

ook niet klaar komen met al die Schriftplaatsen, die de horizontale lijn van het tijdsgebeuren in verband met de toekomst duidelijk naar voren brengen b.v. in Rom 13 vers 11: „de zaligheid is ons nu nader dan toen wij eerst geloofd hebben”. Als Barth spreekt over Rom. 11 : 36: Uit God en door God en tot God zijn alle dingen, dan gaat hij in z'n exegese op deze drievoudige relatie niet in en kan er krachtens z'n conceptie ook niets anders in zien dan synoniemen van eenzelfde eschatologische dimensie ²³⁾). Er treedt een vervlakking, een nivelleering in, overal waar onze historie in haar relatie tot God in zicht komt.

We spreken hier nog niet van Barth's latere werken, doch slechts van het radicale, eschatologische motief, dat opkwam uit dien chaotischen, catastrofalen tijd. Deze tijd wordt in Barth's eschatologie weerspiegeld. De chaos van het moderne leven is geen instantie *tegen* God, maar de rechtvaardiging van God. Barth's Römerbrief wil in den diepsten grond een theodicee geven, maar dan van eigensoortige structuur: de crisis der cultuur wordt openbaar als „gericht”. Het humanistisch Godsbeeld moge *met* zulk een crisis vallen. God Zelf, de levende God is de oneindig Transcendente juist *in* de crisis!

* * *

Eenzelfde versmalling van de eschatologie tot een kritische, tijdloze, existentieele relatie treffen we aan bij Bultmann, die z'n gedachten invlecht in de eschatologische gedachten van het evangelie van Johannes ²⁴⁾). Ook bij hem wordt de zin der historie illusoir. Hij herinnert aan het woord uit Johannes' evangelie: „Voorwaar, de ure komt en *is* nu, wanneer de dooden zullen hooren de stem van den Zoon Gods en die haar hooren, zullen leven”. Volgens Johannes zou de parousie reeds aanwezig zijn. Wel worden ook futura gebruikt zooals in Johannes 5 vers 28 (zij zullen hooren: akousousin en zij zullen uitgaan: ekporeusontai) maar Bultmann leidt deze futura-teksten terug tot een andere redactie, omdat deze teksten „offenbar” in den zin der oude dramatische eschatologie zijn bedoeld ²⁵⁾). Alleen via deze gewelddadige exegese kan Bultmann voortborduren op het stramien van zijn tijdloze existentieele eschatologie, die hij poneert tegenover de dramatische.

²³⁾ G. HOFMANN, *Das Problem der letzten Dinge in der evangelischen Theologie*, 1919, pag. 37: „Bei Barth liegt die eschatologische Spannung bereits in der Beziehung zu Gott überhaupt, deshalb fällt bei ihm das zweite Glied „durch den” ganz fort und das erste und dritte: von dem und zu dem werden zu synonymen Ausdrücken für die transzendente Spannung. Damit aber verliert das „zu dem hin” des dritten Gliedes seine volle Schärfe. Das eschatologische Moment des Glaubens liegt richtig bestimmt erst in diesem dritten Gliede. Dieses „zu Gott hin” ist aber nur möglich, wenn auch die beiden ersten Glieder voll berücksichtigt werden: d. h. auch das zweite: durch den.”

²⁴⁾ R. BULTMANN, *Die Eschatologie des Johannesevangeliums*, „Zw. den Zeiten” 1928 (ook: *Glauben und Verstehen*, 1933). Zie ook R. BULTMANN, *Neues Testament und Mythologie* in: „Offenbarung und Heilsgeschehen”, 1941.

²⁵⁾ BULTMANN, *Glauben und Verstehen*, pag. 135.